STAATSCOURANT
Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.
Nr. 33390
17 september 2026

Regeling van de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, van 14 september 2026, nr. WJZ/107845465 tot wijziging van de Omgevingsregeling in verband met de aanwijzing van enkele gewassen als rustgewas [KetenID 28989]

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, handelende in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat;

Gelet op artikel 4.3, vierde lid, van de Omgevingswet;

Besluit:

ARTIKEL I

Bijlage VIb van de Omgevingsregeling wordt op de aangegeven wijze gewijzigd:

BIJLAGE VIB BIJ ARTIKEL 4.12H VAN DEZE REGELING (RUSTGEWASSEN)

- Afrikaantjes (tagetes)
- Beemdlangbloem
- Blauwmaanzaad
- Bloemmengsel (randen)
- Boekweit
- Bruine bonen
- Korte (groente)teelten, vroeg geoogste gewassen of in voorkomend geval een combinatie van beide, gevolgd door een voor 1 september en na de oogst van de vorige teelt ingezaaid onbemest vanggewas (gewas overeenkomstig tabel 6 van bijlage A bij de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet) waarbij het vanggewas niet voor 1 februari wordt vernietigd
- Dahlia
- Droge erwten
- Engels raaigras
- Festulolium
- Gerst, winter-
- Gerst, zomer-
- Granen, overige
- Gras-klaver
- Grasland, blijvend
- Grasland, natuurlijk
- Grasland, tijdelijk
- Graszaad
- Graszoden
- Haver
- Italiaans raaigras
- Karwijzaad
- Klaver, rode
- Klaver, witte
- Kolen
- Koolzaad
- Koolzaad, winter- (inclusief boterzaad)
- Koolzaad, zomer- (inclusief boterzaad)
- Kruiden, zaadgewassen
- Lelie (eerste jaar van meerjarige teelt)
- Lijnzaad, niet van vezelvlas (olievlas)
- Lupinen, niet bittere
- Luzerne
- Miscanthus (olifantsgras)
- Narcis (eerste jaar van meerjarige teelt)
- Peterselie, productie-
- Pioen (eerste jaar van meerjarige teelt)
- Quinoa
- Raapzaad

Dit document bevat verschilmarkering t.o.v. eerdere regelingtekst.

Tekst en afbeeldingen die worden toegevoegd zijn onderstreept en groen gemarkeerd, of van een groen kader voorzien.

Tekst en afbeeldingen die worden verwijderd zijn doorgestreept en rood gemarkeerd, of van een rood kader voorzien.

- Raketblad (Solanum sisymbriifolium)
- Rietzwenkgras, anders dan voor industriegras
- Rietzwenkgras, industriegras
- Rode kool
- Witte kool
- Rogge, met uitzondering van snijrogge
- Roodzwenkgras
- Rustgewasmengsel, waarbij het mengsel voor ten minste twee derde bestaat uit een of meer rustgewassen uit deze bijlage
- Snijrogge
- Soedangras/sorghum
- Soja
- Spelt
- Spruitkool
- Tarwe, winter-
- Tarwe, zomer-
- Teelten voor zaaizaad en vermeerdering
- Timothee
- Triticale
- Tuinbonen
- Veldbeemdgras
- Veldbonen
- Vezelhennep
- Vezelvlas
- Vogelakkers
- Westerwolds raaigras
- Zonnekroon
- De volgende vaste planten en boomgewassen die uiterlijk in het kalenderjaar 2025 zijn geplant als hoofdteelt:
  - Bos- en haagplanten (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Buxus (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Ericaceae (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Laanbomen en parkbomen, onderstammen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Rozenstruiken inclusief zaailingen en onderstammen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Sierconiferen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Sierheesters en klimplanten (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Snijgroen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Trek- en besheesters (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Vaste planten (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Vruchtbomen, moerbomen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Vruchtbomen, onderstammen (eerste jaar van meerjarige teelt)
  - Vruchtbomen, overig (eerste jaar van meerjarige teelt)

ARTIKEL II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage,

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J. van Essen

Toelichting

1. Inleiding

Deze wijziging van de Omgevingsregeling regelt de aanwijzing van enkele boomkwekerijgewassen en vaste planten als rustgewas op de gewaslijst in bijlage VIb bij de Omgevingsregeling. Deze gewaslijst met rustgewassen hangt samen met een maatregel uit het zevende Nederlandse actieprogramma betreffende de Nitraatrichtlijn (2022-2025) (hierna: zevende actieprogramma). Deze maatregel verplicht landbouwers op percelen op zand- en lössgronden eens per vier jaar een aangewezen rustgewas te telen. Deze maatregel is geïmplementeerd via het Besluit van 20 december 2022 tot wijziging van het Besluit gebruik meststoffen in verband met de implementatie van het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn (Stb. 2022, 546) en is vervolgens omgezet naar het stelsel van de Omgevingswet door middel van het Besluit tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) in verband met de uitvoering van het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn en enkele andere wijzigingen van wetgevingstechnische aard (Stb. 2023, 325).

2. Wijzigingen

2.1. Achtergrond

Op grond van artikel 4.1194a en artikel 4.1212a van het Bal wordt op landbouwgrond, gelegen op zand- en lössgronden eens in de vier jaar een bij ministeriële regeling aangewezen gewas geteeld (verplichte gewasrotatie met rustgewassen). Het gaat in dit kader om de zogeheten rustgewassen. De gewaslijst met rustgewassen is geïmplementeerd met de regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 10 februari 2023 tot wijziging van Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen in verband met de implementatie van het zevende Nederlandse actieprogramma Nitraatrichtlijn (Stcrt. 2023, 5152). De lijst met rustgewassen is in werking getreden op 1 januari 2023. Deze gewaslijst is vervolgens omgezet naar het stelsel van de Omgevingswet door middel van de Regeling tot wijziging van de Omgevingsregeling in verband met het opnemen van twee gewaslijsten ter implementatie van het zevende actieprogramma Nitraatrichtlijn (Stcrt. 2023, 34759). De lijst met rustgewassen is opgenomen in bijlage VIb bij de Omgevingsregeling.

Landbouwers met percelen gelegen op zand- of lössgrond zijn sinds 2023 verplicht om periodiek een aangewezen rustgewas te telen, de zogenaamde 1 op 4 rotatie met rustgewassen. Uiterlijk in 2026 moet een rustgewas zijn geteeld. Uit het zevende actieprogramma volgt dat rustgewassen niet-uitspoelingsgevoelige gewassen zijn die ook een positief effect hebben op de bodemkwaliteit. De lijst met rustgewassen is tot stand gekomen na advies van de Commissie van Deskundigen Meststoffenwet (hierna: CDM)[1]. In dit advies heeft de CDM destijds de beoogde effecten op de bodemkwaliteit niet meegenomen. Om ook dit effect op de bodemkwaliteit te verwerken in de lijst met rustgewassen, is de lijst van de CDM gecombineerd met de resultaten van het programma Slim Landgebruik[2]. Dit heeft geresulteerd in het uitsluiten van rooigewassen als rustgewas. Meer informatie over de totstandkoming van de lijst met rustgewassen is opgenomen in de toelichting bij de bovengenoemde wijziging van de Uitvoeringsregeling gebruik meststoffen (Stcrt. 2023, 5152) en van de Omgevingsregeling (Stcrt. 2023, 34759).
Boomkwekerijgewassen zijn door de CDM in het advies van 2022 abusievelijk niet beoordeeld op uitspoelingsgevoeligheid, mede doordat de sector in de veronderstelling was dat al deze teelten onder de uitzondering voor langjarige teelten zouden vallen. Om die reden zijn aanvullend op het voornoemde CDM-advies deze teelten beoordeeld op het risico op nitraatuitspoeling. Uitspoelingsgevoelige gewassen zijn daarbij gedefinieerd als gewassen waarbij de berekende nitraatuitspoeling op droog zand bij een stikstofbemesting volgens het bemestingsadvies leidt tot een overschrijding van de nitraatnorm van 50 mg/l in het grondwater.

Gewassen die langer dan de rotatieperiode onafgebroken op het perceel staan, zijn op grond van artikel 4.1194a, tweede lid, onderdeel a, en artikel 4.1212a, tweede lid, onderdeel a, van het Besluit activiteiten leefomgeving uitgezonderd van de verplichting tot het aanhouden van een rustgewas. Deze uitzondering is bedoeld om te voorkomen dat langjarige teelten moeten worden gerooid ten behoeve van het telen van een rustgewas. Langjarige teelten zijn bijvoorbeeld fruitbomen of asperges. Uitsluitend wanneer een

[1] Kamerstukken II 2021/22, 2022D31360 (CDM advies: 'Indeling van gewastypen t.b.v. 7de Actieprogramma Nitraatrichtlijn', 2022).

[2] Binnen Slim Landgebruik werken partners zoals Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM), Louis Bolk Instituut (LBI) en Wageningen Environmental Research (WEnr. aan het programma. Daarnaast is er versterking van Wageningen Economic Research (WEcR), Wageningen Plant Research (WPR). Er wordt veel uitgewisseld met netwerken binnen Koeien & Kansen, Van Hall Larenstein, Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA), Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Ook Aeres Hogeschool, Aequator Groen & Ruimte, en Royal COSUN voeren binnen dit programma projecten uit.

langjarige teelt wordt gerooid in de rotatieperiode moet op het betreffende perceel wel een rustgewas worden geteeld. In dit geval is er namelijk de mogelijkheid om een rustgewas te telen.

2.2. Wijzigingen

Deze wijzigingsregeling wijzigt de lijst met aangewezen rustgewassen waarmee kan worden voldaan aan de verplichte 1 op 4 rotatie met rustgewassen op zand- en lössgronden. Aan de lijst met rustgewassen worden het eerste jaar van de meerjarige teelt van de volgende gewassen toegevoegd: bos- en haagplanten, buxus, ericaceae, laanbomen en parkbomen (onderstammen), rozenstruiken inclusief zaailingen en onderstammen, sierconiferen, sierheesters en klimplanten, snijgroen, trek- en besheesters, vaste planten en vruchtbomen (moerbomen, onderstammen en overige vruchtbomen) zoals gedefinieerd in de Gewascodelijst van RVO. In het eerste jaar van de teelt zijn deze teelten beoordeeld als niet-uitspoelingsgevoelig. Daarnaast worden deze teelten in dit eerste jaar niet gerooid, omdat ze meerdere jaren staan. Om deze redenen worden deze teelten alleen als rustgewas aangewezen in het eerste jaar van een meerjarige teelt. Hiermee zijn dezelfde criteria toegepast als voor de andere gewassen in bijlage VIb bij de Omgevingsregeling.
De voorgenoemde gewassen zijn toegestaan als rustgewas in de periode van het zevende actieprogramma, waarbij het eerste jaar van de teelt heeft plaatsgevonden in het jaar 2023, 2024 of 2025. Hiermee wordt voorkomen dat deze teelten in de rotatieperiode 2023 tot en met 2026 vroegtijdig moeten worden gerooid. Het vaststellen of in de betreffende jaren genoemde boomkwekerijgewassen op een perceel zijn aangeplant zal door de ondernemer moeten kunnen worden aangetoond door administratieve gegevens, zoals perceelsregistraties, plantgegevens, facturen en historische teeltinformatie.

Zoals reeds aangekondigd in het zevende actieprogramma zal, wanneer dit noodzakelijk is voor de verbetering van de waterkwaliteit, de rotatie met rustgewassen worden herzien in het achtste actieprogramma. In aanloop naar deze voorgenomen herziening van de rustgewasmaatregel en de daarbij voorgenomen herziening van de rustgewaslijst, wordt deze regeling voor het zevende actieprogramma beperkt gehouden tot reeds aangeplante boomkwekerijgewassen en worden boomkwekerijgewassen niet als rustgewas gezien als die in 2026 als hoofdteelt zijn aangeplant.
Met de opname van meerjarige boomkwekerijgewassen in de lijst met aangewezen rustgewassen in het kader van het zevende actieprogramma wordt tegemoetgekomen aan de motie van het Kamerlid Flach van 17 maart 2026[3]. Het verzoek om alle boomkwekerijgewassen op te nemen als rustgewas voor het 8e actieprogramma en latere actieprogramma's is niet geregeld in deze regeling. Deze beoordeling zal worden meegenomen bij de herziening van de rustgewassenlijst in het 8e actieprogramma.

3. Bedrijfs- en milieueffecten

3.1. Bedrijfseffecten

Deze wijzigingsregeling heeft een positief effect op bedrijven waar deze teelten worden geteeld. Door het opnemen van voorgenoemde boomkwekerijgewassen op de lijst met rustgewassen zijn telers van deze gewassen die niet voldoen aan de voorwaarden voor de uitzondering voor langjarige teelten voor het telen van rustgewassen, niet verplicht om deze gewassen in 2026 vroegtijdig te rooien zodat alsnog aan de verplichting om een rustgewas te telen wordt voldaan.

3.2. Regeldruk en administratieve lasten

De administratieve lasten als gevolg van deze wijziging zijn beoordeeld door RVO. De administratieve lasten beperken zich tot het inlezen van de regelgeving. De berekende regeldruk voor de controle op het voldoen aan de verplichte gewasrotatie is al meegenomen in de regeldrukberekening van de rustgewasrotatie.

In de berekening is gerekend met een tarief van 37 euro per persoon per uur overeenkomstig de standaard die voor de kostenberekening van landbouwers wordt toegepast. In totaal zijn er 1900 bedrijven die één of meerdere van deze gewassen telen. Voor het inlezen van de regelgeving wordt de benodigde tijd geschat op 15 minuten. Dit leidt tot een regeldruk van maximaal 17.575 euro. In werkelijkheid zal de regeldruk lager uitvallen omdat een deel van deze teelten langer op het land staan dan de maximale rotatiecyclus voor rustgewassen, waardoor de percelen onder de uitzondering voor langjarige teelten vallen.

[3] Kamerstukken II, 2025/2026, 35334, nr. 438.

3.3. Milieueffecten

Deze regeling heeft geen milieueffecten tot gevolg. Het betreft een uitbreiding van de lijst met rustgewassen waarbij deze gewassen aan dezelfde criteria voldoen als de andere gewassen op bijlage VIb bij de Omgevingsregeling.

4. Uitvoering en handhaving

De toetsing van deze regeling op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, de zogenaamde uitvoerbaarheids- en handhaafbaarheidstoets (UHT) is uitgevoerd door de Rijksdienst van Ondernemend Nederland (hierna: RVO) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (hierna: NVWA).
RVO geeft aan dat het wijzigingsvoorstel uitvoerbaar en handhaafbaar is. De gevolgen voor de uitvoering zijn beperkt. RVO zal wijzigingen moeten doorvoeren in de bestaande ICT-systemen. Deze zien met name op het actualiseren van de kaartlaag rustgewassen en gewascodelijsten, het aanpassen van specificaties en het uitvoeren van aanvullende kwaliteitscontroles. Daarnaast zal RVO enkele communicatieactiviteiten uitvoeren zodra de wijzigingsregeling van kracht is. De wijziging van de Omgevingsregeling heeft geen negatieve gevolgen voor de uitvoering van Goede Landbouw- en Milieucondities (GLMC) 7 of de Eco-activiteit rustgewas, zodat de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is gewaarborgd.

De NVWA acht de wijziging van de Omgevingsregeling als handhaafbaar, uitvoerbaar en fraudebestendig. Voor de uitvoerbaarheid heeft het toevoegen van enkele gewassen als rustgewas geen gevolgen. Met betrekking tot de handhaafbaarheid is het wenselijk de categorie vruchtbomen ‘overig’ in de regeling te specificeren om interpretatie te voorkomen. De NVWA adviseert om in de toelichting duidelijk te definiëren wanneer sprake is van “eerste jaar van een meerjarige teelt” ten behoeve van de fraudebestendigheid. Deze twee verzoeken zijn in de toelichting van de wijzigingsregeling verduidelijkt.

5. Advies en consultatie

5.1. Adviescollege Toetsing Regeldruk

Het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR) geeft aan dat de regeldruk voldoende in kaart is gebracht. De ATR heeft het dossier niet geselecteerd voor een formeel advies omdat er geen significante gevolgen worden voorzien voor de regeldruk.

5.2. Consultatie

Op grond van artikel 23.4, eerste lid, Omgevingswet wordt eenieder in de gelegenheid gesteld om gedurende een periode van ten minste vier weken langs elektronische weg opmerkingen te maken over het ontwerp van een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) of ministeriële regeling. Deze consultatie heeft plaatsgevonden in de periode van 28 mei tot en met 25 juni 2026 via www.internetconsultatie.nl. Op de internetconsultatie zijn 94 reacties ingediend waarvan er 75 openbaar zijn. De reacties zijn overwegend van particulieren en agrarische bedrijven, specifiek boomkwekerijen.
Het overgrote deel van de reacties heeft betrekking op het verzoek tot aanwijzing van alle boomkwekerijgewassen (en andere gewassen) als rustgewassen in de regeling. Ook wordt gewezen op de economische schade indien meerjarige boomkwekerijgewassen niet op de rustgewaslijst worden geplaatst. Daarnaast wordt vaak genoemd dat het onterecht is dat de aanplant van boomkwekerijgewassen in 2026 is uitgesloten van de regeling voor rustgewassen. En ten slotte wordt gevraagd om langjarige duidelijkheid te bieden over de inhoud van de rustgewaslijst, waarbij wordt gerefereerd naar het 8e actieprogramma en verdere actieprogramma's. Hieronder een korte reactie op genoemde punten.

Keuze meerjarige boomkwekerijgewassen die in aanmerking komen voor de rustgewassenlijst

Bij verschillende reacties werd het verzoek gedaan om alle boomkwekerijgewassen te erkennen als rustgewas. Voor de wijzigingsregeling is een lijst met boomkwekerijgewassen toegevoegd die twee of drie jaar staan. Meerjarige boomkwekerijgewassen die langer staan dan de rotatieperiode van vier jaar, zijn op grond van artikel 4.1194a, tweede lid, onderdeel a, en artikel 4.1212a, tweede lid, onderdeel a, van het Besluit activiteiten leefomgeving reeds uitgezonderd van de 1 op 4 rotatieverplichting. Wel moet er dan een rustgewas worden geteeld nadat betreffend gewas is gerooid, zoals in paragraaf 2.1 is toegelicht.

Voorkomen van economische schade

Door de bestaande rustgewasverplichting zouden gezonde, meerjarige gewassen die in 2023, 2024 of 2025 zijn aangeplant, gerooid moeten worden om te voldoen aan de rotatieverplichting. Daarbij is ook

aangegeven dat in sommige gevallen planten nog niet zijn afgehard en/of in rust zijn. Dit zorgt voor een economische schade voor betreffende ondernemers.

Mede om deze genoemde reden is verzocht om de rustgewaslijst uit te breiden met de twee- of driejarige boomkwekerijgewassen. En aangezien het CDM-advies uitwijst dat betreffende gewassen in het eerste jaar van de aanplant kunnen fungeren als rustgewas, was het mogelijk om tegemoet te komen aan de economische zorgen van ondernemers.

Uitsluiting aanplant 2026

Bij de reacties is meerdere malen aangegeven dat men zich zorgen maakt dat gewassen die in 2026 worden aangeplant niet als rustgewas worden gezien voor de huidige rotatieperiode. In de reactie werd aangegeven dat dit voor ondernemers leidt tot onnodige onzekerheid. Boomkwekerijgewassen die in 2026 zijn aangeplant, worden niet als een rustgewas gezien. De regeling wordt beperkt tot reeds aangeplante boomkwekerijgewassen in 2023, 2024 of 2025. De toelichting in paragraaf 2.2 is hierop verduidelijkt.

Lange termijnperspectief

In meerdere reacties is verzocht om duidelijkheid voor de langere termijn te bieden, onder meer in het 8e actieprogramma Nitraatrichtlijn en latere actieprogramma's. In reactie hierop is de toelichting in paragraaf 2.2 verduidelijkt.

6. Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de bekendmaking ervan in de Staatscourant. Daarmee wordt afgeweken van de inwerkingtreding op de vaste verandermomenten als bedoeld in aanwijzing 4.17 van de Aanwijzingen voor de regelgeving. Deze snelle inwerkingtreding is echter nodig in omdat de periode van de gewasrotatie eindigt op 31 december 2026 en toevoeging van de in de regeling opgenomen rustgewassen vóór deze datum bekend moeten zijn zodat de ondernemers hierop kunnen anticiperen.

Deze regeling is tot stand gekomen in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

De Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J. van Essen